

KONUK YAZAR
Prof. Dr.
Engin
BERBER

İzmir'in ebedi misafiri: ZÜBEYDE HANIM

TÜRKİYE

Cumhuriye-
ti'nin mimarı
M. Kemal Atatürk'ün
annesi Zübeyde Hanım'ı kaybedeli 95 yıl
oldu. Başlangıçta, bü-
yük Türk şairi Nazım
Hikmet'in, "Korkunç
ve mübarek elleri;
ince, küçük çeneleri,
kocaman gözleriyle;

anamız, avradımız, yârimiz" dediği fedakâr, inançlı
ve iffetli kadınlarımızdan biriydi Zübeyde. Oysa
ölümünden önce, TBMM Reisi, Yunanistan ve
ordusunu Türkiye'den sürüp çıkaran muzafer bir
komutan, milli bir kahraman ve mazlum halkların
imrenerek baktığı bir siyasetçi olarak, Gazi M.
Kemal Paşa'ya can vermiş kadındı. Bu durum
onu çok gururlandırsa da, ferdi olduğu milleti ve
devletini kurtaran oğlunun elini öpmek isteyecek
kadar mütevazıydı.

'SOYUMUZ YÖRÜKTÜR'

Selanik eşrafından hatırı sayılır bir ailenin
çocuğu olan Zübeyde Hanım'ın (dğm. 1857)
ataları, olasılıkla orta Anadolu'dan Rumeli'ye göç-
müş/göçürülmüş Yörük-Türkmen aşiretlerindendi.
Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Hanım (Atadan),
Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilen anılarında,
"... Annemden sık sık şunları dinlemişimdir:
Bizim esas soyumuz Yörük'tür. Buralara Konya-
Karaman çevrelerinden gelmişiz..." demektedir.
Sık sık atalarının Anadolu'dan gelmiş Yörük
Türkmenlerinden olduğunu söyleyen Atatürk
de, mahalle ve okul arkadaşı Fuat Bey'e (Bulca),
vefat eden kız kardeşi Naciye'yi şöyle tarif etmişti:
"Naciye annem gibi sarışın, mavî gözlü, duru
beyaz tenli idi. Tipik bir Yörük kıydı".

Dindarlığı ve okumaya merakı nedeniyle
ismine "Molla" sıfatı eklenen Zübeyde Hanım
1921 yılında, her yıl Kadir Gecesi'nde öğrenciler
tarafından hatim indirilmesi, yapılan hatmin se-
vabının Hz. Peygamberin ruhuna, ehlibeytine,
enbiyalara, ilk dört halifeye, evliyalara, müminlere,
şehitlere, babası-annesi akrabaları ile küçük yaşta
hayatını kaybeden çocuklarına gönderilmesi ve
öğrencilere yılda bir defa mevsim meyveleri da-
ğıtılması şartıyla Darüşşafaka'ya 20.000 kuruş
bağışlamıştı. Molla Zübeyde'nin, yerimiz elver-
mediği için burada ayrıntılarına giremeyeceğimiz
25 Ocak 1922 tarihli vasiyetnamesinin iman ve
ahlak sahibi, adil, hak bilir ve şefkat dolu bir
insanın yazılı abidesi gibi olduğunu da belirtelim.

Cumhuriyet tarihimiz boyunca, insan kılıfına
bürünmüş bazı alçakların, doğru olmadığını bil-
dirdiği halde, siyasi sebeplerle her fırsatta hatırasına
hakaret ettikleri Zübeyde Hanım, iklimi ekleme
ağnılarına iyi gelir düşüncesiyle İzmir'de, Lâtiye
Hanım'ın Karşıyaka Tren İstasyonu'na yakın
olan köşküne gönderilmiş ise de, 14 Aralık
1922 günü yerleştiği ve 2008 den beri "Lâtiye
Hanım Köşkü Anı Evi" olarak hizmet vermekte
olan bu köşkte, 14 Ocak 1923'te yaşamını yi-
tirmiştir.

ATATÜRK KİTABEYİ KALDIRTI

Acı haberi Eskişehir'de alan M. Kemal Paşa,
Başyaveri Salih Paşa'ya şu telgrafi göndermişti:
"Verdiğiniz elim haber beni çok müteessir etti.
Merhumenin münasip bir tarzda merasimi tedfi-
niyesini (defin törenini) ifa ettiriniz. Cenab-ı Hak
milletle hayat ve selamet bahş eylesin". 27 Ocak
günü geldiği İzmir'de, annesinin Karşıyaka'daki
Hacı Osman Paşa Camii (eski Soğukkuyu, şimdi
Zübeyde Hanım Caddesi üzerinde) avlusunda
bulunan mezarını ziyaret eden M. Kemal, Lâtiye
Hanım'ın yaptırdığı mermer sanduka ile uzun
kitabeden hoşlanmadı. Sonradan Hasan Rıza
Bey'e (Soyak), "İlk fırsata İzmir'e gidersin, bu
sandukayı ve kitabeyi kaldırtırsın, dağdan iki
büyük ve uzun taş getirirsin, birini olduğu gibi
bir temel üzerine tespit ettirir, diğerini baş tarafına
diktirirsin ve bunun bir yerini biraz düzelttirerek
(Atatürk'ün anası Zübeyde burada gömüldüğü)
diye yazdırırsın, altına da ölüm tarihini koydurursun
yeter" demişti. Atatürk'ün bu isteği 1940 yılında
gerçekleşebilmiş, anıt-mezar bugünkü halini al-
mıştır.

Yerin cennet mekân olsun Zübeyde Hanım.
Hiçbir şey seni Türk kadınının aklı ve gönlünden
söktüp alamaz.